NĂM THỨ MƯỜI. – SỐ THỨ 1708 MỖI SỐ : 0$02 NHẰT THỨ NĂM 23 NOVEMBRE 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LÉGAL INDOCHINE 1918

Bảng giá	Bản thường	Bản thường có thêm phụ trương	Bản thường có thêm phụ trương và tuần báo Phụ nữ tân văn	Bản thường có thêm phụ trương và tuần báo Đông-dương	Bản thường có thêm phụ trương và tuần báo Trung-bắc chủ nhật	Bản thường có thêm phụ trương và tuần báo Đàn bà mới
Một năm	6$00	6$90	6$30	6$30	6$50	9$00
Các lang và	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Các công-sở	»	8.50	8.20	8.20	8.80	6.50
Sáu tháng	3.00	3.50	3.20	3.20	3.80	4.50
Ba tháng	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 51-53, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. BUSCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique : TRUNGBẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 050 de large
Une seule insertion . . . . . 0$30 la ligne
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion . . . . . 0$10 la ligne
Réclame dans la 3me page . . . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales . . . 1$50 la ligne
On traite à forfait pour les contrats importants.

Những nơi gọi là thắng-cảnh ở Bắc-kỳ

(*Tiếp theo*)

Những nơi ấy lại rất là thanh. Tại nó thanh, người ta mới vì nó cùng những chốn Bồng lai, Cực lạc ở tận đâu đâu trên luồng gió, đám mây hay đầu ngọn bút khéo vẽ vời thêu dệt. Quả vậy, người ta chen chúc vào những nơi đó-hội thành-thị, bảo là cửa cao nhà rộng, nhưng thực là chật hẹp, bí hơi, tuy gọi là trang-hoàng lịch-sự, nhưng thực chỉ có cái phấn màu mỡ, bao nhàng bề ngoài, tường đường như sung sướng phong lưu rất mực, nhưng chẳng qua chỉ rình lẫn nhau từng miếng, tranh dành nhau từng tí, xô xát nhau vì một nỗi tức khí, đám chém nhau vì một tấc đất còn con. Chớ có đâu được như những nơi đồi núi, con người đã qua chơi, con người tưởng đường như thoát khỏi cõi trần-tục huyên náo rất khả bì mà đem thân lên chốn u-nhàn tịch-mịch rứt thú vị quên được hẳn cái đời đầu đớn khổ não mà nâng linh-hồn lên tới vườn cực-lạc hư-vô. Bởi một lẽ ấy, mà ngày xưa những người ghét danh, ghét lợi, chán thời, chán thế, vẫn thường bầu bạn với non sông, vẫn tìm đến chốn u nhàn vắng vẻ mà ẩn-một, thành ra cái tên ẩn dật thực tiêu diêu tự tại. Ta chẳng nói chi những người khinh thế ngạo vật quá như Hồ Hứa, họ Sào về đời Đường Ngu, những người am hiểu thời-vụ rõ như Trương-Lương đời Tây Hán, Lý Bật đời Lý Đường ở bên Tàu tự bao giờ. Ngay ở nước ta, những ông có tiếng trong Lịch-sử như ông Chu-văn-An, Nguyễn-bỉnh Khiêm, cả vua nhà Trần, chùa nhà Trịnh chẳng thường chọn những nơi thắng-cảnh, làm nơi trú-ẩn, làm cuộc vui thú khi thư thả nhàn hạ là gì? Cả thường dân như chúng ta bây giờ, biết đâu là ai nấy trong bụng lại không ước ao cũng có một cái cảnh điền-viên, sơn thủy mà hưởng thụ lúc rỗi việc, khi trở về già? Nhưng một sự ước-ao ít có khi thành tựu, và đề thường ta chỉ còn hạnh-phúc đọc trong một quyển tiểu-thuyết hay xem trên một cái sân khấu nào đó mà thôi. Tác-giả và diễn-giả thường đem những người lương thiện, khi gặp bước gian-truân vào động, vào hang, để tị nạn, vào đây đã có con vượn nó cho bú, con hổ nó cho ăn, hay có một bực đệ-tử nào của ông Thái-thượng Lão-quân xuống mà dạy cho tinh thông thập bát ban võ nghệ để đợi một ngày xuất thân lập nên công trạng, tìm được vợ đẹp, mẹ hiền, giúp được đứng anh-quân xuất thế.... Thực câu chuyện hoang-đường lạ lùng thay, nhưng lắm khi xem đến, tưởng cũng như được một lúc mát tinh-hồn rời rợi.

Những nơi ấy, không nói ai cũng biết, lại rứt là nên thơ, nên phú. « *Xúc cảnh sinh tình* ». Đến những người đốt nát ngu si, thì thấy những phong cảnh đẹp của con Tạo, dễ hồ cũng phải cảm động đến tinh tình, huống chi là những nhà có chút học thức, lại thêm được cái tài giỏi làm văn, người này gặp cảnh ấy, cảnh ấy tiếp người này, tất cái văn-tự tự nhiên nhân mà phun nhả tung-tóe ra vậy....

Nên câu tuyệt-diệu ngụ
trong tình tình

Nên những nơi thắng-cảnh thực là một cái đề-mục vô cùng tận cho các nhà thi-sĩ. Nên những bài thơ tức cảnh rứt là nhiều trong kho văn-tự của nước nhà. Đây ta không lục những bài ấy ra làm gì. Ta chỉ nhận rằng: cảnh nào được nhiều người hưởng-thụ là cái cảnh sản xuất ra nhiều thơ nhất, Thủy-sơn tự người lui tới hơn, nên Thủy-sơn ít thơ không bằng được Hương tích. Hạ-long ở xa ngoài biển, không ai đến mấy khi, nên không có mấy bài thơ, hay cũng có bài thơ nào, chớ Hồ tây ở giữa chốn kinh-kỳ ai ai mà chẳng biết, nên thơ Hồ-tây tự xưa đến nay chồng chất không biết bao nhiêu mà kể. Thơ phú lấy kiên vân làm giới hạn. Trong khi kiên vân còn cho Hương-tích là cái Động thứ nhất ở Giới Nam, Tân-viên là cái núi cao nhất ở trên đời, thì không bao thơ phú tức cảnh có thể vượt đi đâu cho nó khác lạ cao xa hơn nữa. Ta lại xét thấy rằng: trong cái lối làm thơ tức cảnh của ta, có lẽ hầu hết bài nào cũng gần giống như bài nào, một bài tuy làm để cảnh này giá thử đem gián vào cảnh khác, may cũng có phần hợp ít nhiều. Thực không phải nhà thi-sĩ nào chép lại của nhà thi-sĩ nào, nhưng ý hẳn những nơi cảnh đẹp, gọi là đẹp mà không có cái gì đặc sắc khác hẳn, mà đáng vào ngọn bút của các nhà thi phú chăng? Cảnh đẹp đến đâu, rứt lại cũng chỉ núi cao, nước trong, cây xanh, giời biếc, cá lặn, chim kêu, người đi câu, kẻ gánh củi, chiếc thuyền nhẹ nhẹ, là buồm phất phơ, nhà tranh lơ thơ, đàn có trăng muốt, *nao nao dòng nước uốn quanh, dịp cầu nho nhỏ cuối ghềnh bắc ngang*,... thường cái thi-vị đúc lại đến thế là cực phẩm không còn ai khéo tả cho hơn được nữa.

N. Ô. N.

Âu-châu điện-tín

HAVAS

Paris, ngày 21 Novembre 1922

Tại Nguyên-lão nghị-viện

Nguyên lão nghị-viện đã ưng-chuẩn bản dự-thảo luật-pháp về việc cấm đường, một và rượu ngoại-quốc không được nhập cảng các thuộc-địa Đại-pháp.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 22 Novembre 1922

Tại Thứ-dân nghị-viện

Ngày hôm thứ ba, Thứ-dân nghị-viện đã bàn về số chi thu Công-tác.

Quan Công-tác bộ thượng-thư đã trình bày về cái chương-trình các công việc xếp đặt sửa sang sông Rhône sông Dordogne và sông Rhin. Ông nói rằng trong mười năm nữa thì động lực của các sông ấy tính ra được bốn triệu. Và nay mai sẽ tính đặt những đường vận tải lớn. Nhân nói đến công việc sửa sang của nước Đức, thì ông có nói nước Đức có thể giả tiền công những nhà kỹ-sư và các thợ thuyền nước Đức để làm những công việc ấy tại nước Pháp để tính vào số bồi thường, mà đừng tăng số giấy bạc lên nữa.

Hội-đồng bồi-thường

Khi nào M. Cuno sẽ lại xong tới Nội-các, và tỏ ý kiến ra làm sao, thì hội-đồng bồi thường mới sẽ bàn đến những điều khoản của chánh-phủ nước Đức khó nghị.

Cuộc hội-nghị giảng hòa Đông-âu

Ngày hôm thứ hai, cuộc hội-nghị giảng hòa Đông-âu đã khai nghị tại Thụy-sĩ. Quan Giám-quốc nước Thụy-sĩ là M. Haab có đọc một bài diễn-văn chúc mừng các phái viên. Lord Curzon có đọc diễn-văn cảm ơn. Ismet Pacha có đọc lời ân-cần tỏ ý sẵn lòng đồng lao cộng tác với Đồng minh.

Sáng hôm thứ ba, liệt-quốc hội-nghị ở lâu Quaïby, có quyết nghị rằng các đại biểu của ba nước Đồng-minh sẽ thay đổi nhau mà chủ tọa công-việc hội-nghị, theo thứ tự sau này: MM. Curzon. Barrère Garroni. Hội đồng có đặt ba tiểu ban; tiểu-ban thứ nhất do đại-biểu nước Anh chủ-tọa, sẽ xét về các vấn-đề chánh trị và binh-vụ; tiểu ban thứ nhì, do viên đại-biểu nước Pháp chủ-tọa sẽ kê cứu về các vấn-đề kinh-tế và tài-chánh; tiểu ban thứ ba do viên đại-biểu nước Ý chủ-tọa sẽ xét về các vấn-đề tiểu-dân cùng các vấn đề khác.

Sáng hôm thứ, quan Poincaré có hội nghị với M. Nintchitch, là đại-biểu nước Tắc rồi ngài lại hội-nghị với M Grow và M Child là đại-biểu nước Hoa-kỳ.

Lord Curzon có đặt tiệc khoản đãi M. Poincaré, M. Mussolini, và các đại-biểu Đại-pháp và nước Ý.

Việc nước Trung-hoa

Quân kẻ cướp Trung-hoa giả làm binh-khách, đi một chiếc tàu của người Anh, đến giữa bể thì đánh thầy-thủ và cướp của hành-khách. Sau tàu phải đỗ lại ở bờ bể Trung-hoa.

Việc nước Thổ-nhĩ-kỳ

Vì bất các sở Bưu-chính của ngoại-quốc, thì thư tín từ Smyrne gửi đi các nước sẽ phải mang đi đường Panderma và Constantinople. Trong một bài giảng dụ của ông giáo-tổ Hy-lạp có khuyên nhà nhân dân Hy-lạp ở Constantinople cứ ở yên mà làm ăn. Ông có nói ông sẽ đem hết nghị-lực mà ngăn ngừa cho nhân-dân khỏi bỏ đất lề mà đi.

Việc nước Hy-lạp

M. Gounaris đau nặng, đã phải mang đến nhà thương.

Hội-đồng tra xét cái trách-nhiệm về cuộc thất bại mới rồi đã nghe lời tường-quân Etadactylos trần thuyết mọi lẽ.

Nghe đâu tòa Nội các Hy-lạp định từ chức.

Vua George có gởi điện-tín ấy toàn quyền ông M. Vénizelos về mọi công việc giảng hòa ở Lausanne.

Quan Clémenceau tại Hoa-kỳ

Ngày hôm chủ nhật, quan Clemenceau có đặt một vòng hoa trên phần mộ M. Roosevelt, tại nghĩa-địa Oyster-Bay. Ngày hôm thứ hai, M. World có đặt tiệc khoản đãi ngài, các chủ nhiệm các báo quán có đến dự tiệc cả.

Hội France Amérique có đặt tiệc thân ái nghênh-tiếp ngài.

Việc nước Đức

Buổi chiều hôm nay, tòa Nội-các chưa lập xong, nhưng về mấy bộ sau này đã ấn định xong: M. Cuno, thủ-tướng; M. Stahmer. Ngoại vụ; M. Heinze, tư-pháp; M. Groener, hỏa-xa; Braun, lao-động.

Việc xứ Madagascar

Ở Nam-bộ đảo Madagascar đặt đường hỏa xa thì có lắm nỗi khó khăn, nên chánh-phủ ở đấy có đặt một đường thủy-phi-cơ từ Tuléar đến Antsirobe. Đường ấy dài 700 kilomètres. Tàu chỉ bay bể sáng mà thôi, còn buổi chiều nghỉ, phải hai ngày mới đi tới nơi.

Thị giá quốc-trái : 3 ½, 59 40. — 4 / 1918, 68.70 — 5% 1915 1916, 76.10. — 5% 1920 87.25. — 6 % 1920 91.40.

Tin Trung-hoa

Ngày 14 Novembre 1922

Việc Phúc-kiến

Quốc-vụ-viện điện cho Tát-trấn-Băng xin trừu bọn Vương-vĩnh-Toàn về. Có tin đồn rằng quân Hồ-bắc không thể tới Phúc-kiến được. Hứa-sùng-Trí và Vương-vĩnh-Toàn hợp các giới để trưng cầu cái ý kiến về vấn-đề lình-trưởng. Hết thảy mọi người đều đồng-ý lấy Lâm-Sâm làm lình-trưởng. Tát-trấn-Băng cũng hoan nghênh Lâm-Sâm làm Phúc-kiến lình-trưởng tự-quyền đem bải-quân biệp-đồng để duy trì trị-an.

Phong trào bãi công

Năm bọn thợ mỏ ở Khai-bình và Loan-châu đồng-minh bãi công, phong-tỏa rất kịch-liệt. Bọn thợ ở Khải-lân dương-hội xuống công tho theo. Tại Thiên-tân phải phái quân-đội đến để dàn áp.

Tin Vương-sùng-Buệ

Lê-nguyên Hồng phúc đáp chúng-nghị viên nói Vương-sùng-Nhuệ không chịu nhận chức nội-các tổng-lý, nay cần phải chọn người khác để thay. Hễ khi chọn được người nào, sẽ xin tu-thinh đồng ý.

Ngày 15 Novembre 1922

Tin Phúc-châu

Các giới khai đại-hội nghị đều đồng ý tán thành cử Lâm-Sâm làm lình-trưởng. Nghe đâu Lâm-Sâm lấy Phúc-châu là nơi tang tử vậy cũng xin hết sức để gánh vác lấy những việc gian-cự. Ngay hôm lấy đã nhận chức.

Tin Hoàng đại Vĩ

Hoàng-đại-Vĩ chiêm đồn đệ-nhất quân, bỗ trí hiện đã tụ-tập. Có hơn một vạn cây súng, toàn kiểu tối-tân cả. Địch trước hết hãy biến thành một quân đoàn kéo về một Phúc-kiến.

Chúng nghị-viện

Chúng-nghị-viện khai kỳ hội nghị thường, để nghị quyết hiện cho về cái điều khoản thứ 21 toàn hiến vô hiệu. Lại bỏ cái hiệp-đồng Chắc-Khâm thiết-lộ, và giục lâm trước cái số dự-toán trong 12 năm.

Tin Phùng ngọc Tường

Dân đảng Hà-nam điện về Bắc-kinh nói quân Phùng-ngọc-Tường tiễu phỉ tại Lâm đình rất là đắc-lực, quyết không nên rút về Bắc-kinh vậy xin chuẩn cho Phùng hãy thêm kỳ ở Hà-nam.

Vấn-đề tổng-thống

Về vấn-đề tổng-thống Ngô-bội-Phu viết thơ cho Tào-Côn bảy tên hoãn-biện, nói Tào công cao vọng trọng, sau này sẽ có hi-vọng; xin chuyển bảo Biên-thủ-Thoh bất tất phải hoa-phí oan tiền.

Tin Ngô bội-Phu

Tòa nội-các của Vương-sủng-Huệ không vững. Ngô-bội-Phu cũng biết thị không du tri nữa. Phi Nhan-huệ-Khuếch kế thêm thì tất đến Cô-Bích-Quân. Nghe đâu Vương-giả-Cách sang Ngũ-đài, nhưng kỳ thực thì đã một sang Lạc dương.

Ai muốn làm ông Hàn?

Ai muốn làm ông Hàn? Câu hỏi ấy chắc làm cho nhiều người bận bụng nghĩ. Ôi! Hàn-lâm là một chức thanh-quí, cảnh hoa hàn-uyển, ai là người chẳng muốn chia chút hương trời, thế thì cũng nhiều người muốn làm ấy! Tuy vậy, phong trào biến-đổi, ít lâu nay cái câu « Hàn-lâm như chúng sinh » ở ta hồng thấy xuất-hiện lỗ tai con mắt người mình, nghe câu đó đã từng được một đôi lần. Cái câu chế-nhạo kia, tuy bởi đâu nỗi làm mất hết giá-trị của các ông Hàn, song cũng làm cho cái tiếng ông Hàn nó nặng đồng cân đi một ít. Vậy thì câu hỏi « Ai muốn làm ông Hàn » đó, chắc cũng có người không được có cái cảm-tình mến-nồng cho lắm, mà bỏ qua xem khinh. Song le, đó là các ông Hàn cũ ta vẫn có đã mấy nghìn năm nay, nghĩa là các ông Hàn ở Hàn-lâm-viện; chớ không phải ông Hàn mà ta hỏi, là ông Hàn mới ta sắp có, nghĩa là các ông Hàn của hội Hàn-lâm kia mà.

Các ông Hàn ở viện Hàn-lâm, có ông cao cũng có ông thấp; các ông Hàn ở hội Hàn-lâm thì một loạt như nhau. Các ông Hàn ở viện Hàn-lâm có đẳng-cấp có phẩm-hàm, nào đãi-chiếu, biên-tu, nào thị-độc, thị-giảng, ấy là các ông quan của triều-đình; các ông Hàn của hội Hàn-lâm, thì phẩm-cách song le, và cứ như ta sắp rục-rịch có đây, các ông ấy lại là các nhà văn-gia suy-cứ bởi trong văn-xã đấy. Vậy thì hội Hàn-lâm là thế nào? Hội Hàn-lâm ở ta dựng ra bởi ai? Các ông Hàn là những người làm sao? Hội Hàn-lâm sẽ có ích cho ta những gì? cũng cần phải kể rõ. Kể rõ cho độc giả biết cái phẩm-cách hội Hàn-lâm đã, rồi sau mới có người phát-sinh cái chí-hướng làm ông Hàn!

Hội Hàn-lâm cũng như các hội khác, chúng thường là bởi các nhà văn-học trong nước. Ngày nhơ hội Hàn lâm bên Pháp thì trước kia tổ-chức bởi mấy nhà văn-hào, những người vào chân ông Hàn bấy giờ đều là những tay văn-chương cự-phách, được người trong hội công-nhận mà suy-cứ lên. Sau đến cái thế lực hội ngày một to; cái kết-quả hội ngày một hưng thịnh: ngôn-ngữ một dần tộc hội đó mà hoàn toàn. Quốc-dân ai cũng công-nhận rằng hội có ích lợi to cho quốc-dân, cuộn-phủ nhân mới công-nhận rằng hội là cơ-quan to của chính-phủ; bấy giờ công cuộc trong hội mới thuộc về chính-phủ tổ-chức, phẩm tai-lực, phẩm nhân tài, nghiễm nhiên là cái kho văn-học lớn lao của một nước, có thanh-danh trắc-trở, có cơ-sở vững bền, mà các văn-gia ai cũng lấy cái chân ông Hàn là cái mục-đích tối cao, cố công cũng sức để nối theo cái bước thung vinh diệu, ai cũng tìm cho đến, bước cho lên; rồi thì người ngoại-quốc cũng đem lòng mà kính mến, bết sức mà tán dương, ông Hàn Pháp là những ông bất-tử, kể cho đúng, thì các ông Hàn Pháp được quốc-dân qui-chuộng vô-cùng, để con gấp mấy những ông Hàn-lâm-viện ở ta. Mà thực, các ông ấy được tiếng là có công-nghiệp rất to, quốc-dân ước ao là cỡ chân-tài đáng quí, cho chẳng phải như ông Hàn ở ta, có người thích lợi cũng có người bảo là tham danh hão đâu! Trước qua sau nối, cái địa-vị ông Hàn Pháp là cái địa-vị rất trọng, cái văn-chương Pháp là cái văn chương rất giàu; mà người muốn lên cái địa-vị ông Hàn tất lẽ người có công to cho làng văn, kẻ đã đóng nát óc khôn, viết cho mấy trăm bộ sách, đứng cạnh mấy mươi chúng nọc, mới mà mắm lên được đấy. Thế thì hội Hàn-lâm có giá-trị là chừng nào?

Song đó là ta kể một hội Hàn-lâm có giá-trị nhất hoàn-cầu đó thôi, còn hội Hàn-lâm của ta sắp dựng đây, cái mục-đích cũng mong được như hội Hàn-lâm Pháp, nghĩa là để gây dựng cho nền quốc-văn được thêm giàu thêm thịnh, về vang cho nhà văn-sĩ được có giá có danh, mà hội lại chính là cửa hội Khai-trí-tiến-đức sắp dựng nay mai đó.

Ôi, tên hội là Khai-trí-tiến-đức, cái mục-đích to tát là chừng nào? Thế mà lại ủy-thác nên hội Hàn-lâm, thì cái công-việc thiết-thực và lợi-ích là bao nhiêu? Vì rằng cái lợi-khí để khai dân trí tiến dân đức của các nước văn-minh, không còn gì trọng bằng phẩm văn-tự ngôn-ngữ, muốn theo cái mục-đích khai-dân trí tiến dân đức cho được hoàn-toàn mỹ-mãn thì tất phải vun bồn cho nền quốc-văn được thêm mạnh thêm hay, văn-tự ngôn-ngữ có đủ, có khá, thì mới có cái để mà chứa chất những trí-não của quốc-dân, ghi chép truyền-bá cho nhất bàn quốc-dân những cái luân-lý, cương-thường, lâm lụng, theo noi, thế nào cho nên giới nên tài; thu được phần lợi-ích, giữ được mối di-luân, đắp lấy nền luân-lý cho vững vàng, theo vào lối khoa-học cho tiện-lợi, để mà bước lên bước tháng tiến-hóa cho được như gót mau chân, thế thức là làm được hoàn-toàn cái mục-đích Khai-trí-tiến-đức. Mục-đích Khai-trí-tiến-đức, bộ quốc-văn không gây-dựng bồi-đắp, tưởng không còn cách gì làm cho được nhanh chóng và hoàn-toàn.

Vậy thì quốc-văn ta tuy có nghèo-nàn mặc lòng. Ta không thể nhất đán ma bảo quốc-dân ta dùng sang tiếng nước khác là thứ tiếng rất đã rất gián cho tiện lợi được, thì ta tất phải bồi-đắp cho quốc-văn, nghĩa là phải làm cho giàu, bộ ta phải làm cho rộng, song muốn được thế, nào có phải để đâu, cái văn-tự ngôn-ngữ ở buổi đời văn minh, mà muốn bồi đắp cho tươi-tốt để dùng dụng cho dễ dàng thì tất phải mượn tiếng nước khác Ta mượn chữ nho vào tiếng bản-quốc vốn là sự rất tiện, song tiện với những người dùng được, mà không tiện cho toàn-thể quốc-dân, toàn-thể cả các nhân-đẳng. Người mình như những người tí chữ nho, cầm đến quyển sách hoặc tờ báo quốc-văn, mười chữ đến nẫm chữ đọc được làm mà không hiểu nghĩa! Nẫm chữ không hiểu nghĩa đó lại làm gián đoạn mất hao nhiêu chữ khác, thành ra đọc lại thêm tức thêm chán cái sự được mất không có hơn hay kém cho người đọc chút gì. Các nhà làm văn tuy biết sự ngắn trở đó mà không thể không được. Vậy thì ta muốn cho quốc-văn được nên một thứ văn-tự hoàn-toàn, thì tất phải làm sao cho quốc-văn ta ai đọc được cũng hiểu, mà muốn cho quốc-văn ta ai đọc cũng hiểu thì tất phải có bộ tự-điển mới song. Quyển tự-điển tuy không có mà lạc-đi làm cho người xem chữ khó tự nhiên hiểu, song nếu xem chữ không hiểu thì cứ đó mà tra tự-khắc rõ ràng. Thế thì hiệu lắm. Chớ nếu bắt nhà làm văn mỗi chữ khó lại phải thích nghĩa ra bảo cho người xem được tiện, thì có lẽ sử chữ thích có khi lại nhiều hơn văn chính, phỉ công tốn giấy, ai còn muốn xem! Vậy thì sao bằng sẵn tự-điển!

(*Còn nữa*) B. M. Phạm-bá-Cẩm

VĂN UYÊN

Hai con gà tranh ăn

Tranh cạnh làm chi chẳng bay,
Lặng nghe ta nhủ mấy lời nay:
Không ngoan bay cũng phường ăn quẩn
Đá đẹp nhau về bại tấm kẹy
Tiếng gáy đã đành si-sẻ, lắng tức
Cùng đau như thế cũng không bay
Thôi đi hỡi nhé đừng quanh bếp
Kẻo nữa làm lòng lại có ngày.

Mộng-tiên Phạm-tuấn-Tài

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Tự do diễn đàn

Ta phải nên học luật

Trước khi bàn đến vấn-đề này, ta vẫn lấy làm lạ rằng mình làm dân một nước mà chẳng biết một tí luật pháp gì ở trong nước mình cả, thật cũng kỳ thay ! Song lắm lúc nghĩ người mình bẩm thụ được cái thiên tính thuần hòa, lại sinh vào ở đất quân-chủ, nhất thiết luật-lệ trong nước đều tự nhà vua làm ra cả, hay là ủy riêng mấy vị quan khanh thảo soạn lên, cho đến khi đem ra thi-hành, thường lắm ông quan khác phần nhiều không biết đến, thì kẻ làm dân biết làm sao được, vả không biết được thì cũng chẳng có hại gì, mà có khi lại còn đỡ được những sự kiện-cáo nhau lôi thôi, như thường ta vẫn thấy người các nước hơi một tí là vác nhau lên tòa lên cẩm, tiếc rằng hễ dây vào đến luật là đã trông ngay thấy sự ngẫy ngà, tốn kém rồi.

Than ôi ! cái lý-thuyết thứ hai của ta có được xác đáng đâu ! Người mình ở nhà quê từ miếng thịt miếng xôi cũng mang nhau đến phủ đến huyện, còn nơi thành thị thì chỉ một lời ăn tiếng nói cũng co nhau lên tòa nọ tòa kia, cố lấy được quan tiền, đồng bạc « danh-giá » mới bằng lòng. Có một hôm tôi vào Hà-đông có việc, nhân tạt vào xem phiên án ở tỉnh nhỏ ra làm sao, thì chỉ thấy rặt những chửi nhau, đánh nhau, ghen tuông, tranh dành nhau cái này cái khác là phần nhiều thôi. Thậm chí ông quan tòa, người quí-quốc, khi bấy giờ là ông L... — người coi vui vẻ, có bộ nhân từ, — phải phàn nàn với thầy thông-ngôn ta rằng ông không gặp tỉnh nào hay kiện cáo nhau nhất bằng tỉnh Hà-đông.

Ôi ! lời nói ấy đau-đớn cho ta là dường nào ! Ông quan tòa phàn nàn về nỗi phải xử kiện nhiều, mà dân sự thì cứ kiện nhau nhiều, vậy ta thử nghĩ xem dân ấy ra làm sao ? Ông gặp tỉnh Hà-đông hay kiện nhau vào hàng thứ nhất, thì tất nhiên ông đã gặp được hàng thứ hai thứ ba ở các tỉnh khác rồi, và còn bao nhiêu tỉnh nữa ông chửa đi qua, thì biết đâu lại chẳng có tỉnh còn giật được giải của tỉnh Hà-đông ? chứ cái số ít kiện cáo nhau thì thường hiếm lắm, vì ta cứ đọc báo cũng đủ hiểu.

Ấy dân ta hay kiện cáo nhau là thế, vậy há chẳng nên thông hiểu luật pháp để đỡ bớt những sự kiện nhảm và khi bần cùng có phải kiện phải cáo, thì biết đường biết lối cho chóng việc đỡ tốn ư ? Còn bàn rộng ra nữa, thì học luật cho sâu, cho rộng để biết gánh vác cái nghĩa-vụ làm dân cho thật xứng đáng, có ích-lợi cho nước. Ta xem phàm những người cầm cân nảy mực, đôn đốc, xốc vác ở các nước văn-minh có phải phần nhiều là các tay xuất thân ở luật đường mà ra không ?

Như nước ta thì việc ngoại-giao, việc nội-trị, tuy đã nhờ thầy Đại-pháp cả rồi, nhưng Nam-kỳ cũng có hội-đồng Quản-hạt, Trung-kỳ, Bắc kỳ, Cao-mên có hội-đồng Tư-vấn, cùng là các thành-phố lớn đều có hội-đồng thành-phố, thì chúng ta học cho biết luật pháp chẳng có ích lợi lắm ru ! Ra đến chỗ hội-nghị công-đồng, chỉ người có luật mới là người hay nói, mới là người biết nói, mà nói mới có lắm người thích nghe.

Tôi nói như vậy, chắc có nhiều người bảo ông Hội, ông Nghị ta đã đến cái địa-vị được ăn được nói đâu ? chỉ khi nào nhà nước hỏi đến, hay là bảo cho biết cái này làm thế này, cái kia làm thế kia, thì cứ việc *giơ-tay, gật-đầu*, hay là *vâng-vâng dạ-dạ* thôi. Không ! tôi xin thưa rằng không phải thế ! Các ông Hội, ông Nghị ta cũng có quyền ăn quyền nói, chỉ vì các ông không muốn nói đó thôi ! Thẳng hoặc cũng có lắm ông không hiểu gì vào gì, ngồi đó cũng hình như điếc vậy, thì cũng nên làm câm luôn thể cũng là phải hơn. Sách tây có câu : « Savoir se taire est aussi une forme d'éloquence », để các ông theo cái chủ-nghĩa ấy ? Cũng có ông ăn được, nói cũng được, lắm lúc cũng có điều muốn đứng lên nói, đứng lên xin, đứng lên cãi, hai cái môi đã mấp-ma mấp-máy, lập-bà lập-bập rồi, nhưng hiềm nỗi nói không bạo-dạn, nói không nên nhời, thuyết-minh không hết lẽ, có điều không thấu rõ được đến luật-pháp của nó nữa, nên đành cắn răng lại ngồi đấy cho yên, thực cũng uổng thay ! Như thế giá phải là người đã học luật rồi, nghe thấy điều gì không được hợp ý mình, thì tự khắc hình như ngứa cổ, ngứa họng, phấn khởi tự-nhiên như có cái âm-lực gì nó xui giục mình đứng dậy nói một cách thật bạo-dạn, thật hùng-hồn, nghĩ mà thú-vị biết bao !

Cái kỳ bàu-cử hội-đồng Quản-hạt trong Nam-kỳ vừa rồi, thấy mấy nhà tân-học được bà con trong lục tỉnh hoan hô công-cử ra một cách sốt sắng thế, thật tôi cũng lấy làm vui mừng khôn xiết !

Tôi có đem chuyện ấy nói với mấy ông xuất thân ở trường Cao-đẳng Pháp-chính ra thì các ông ấy không những biểu đồng tình về sự vui mừng ấy, mà lại còn nói rằng trong trường nghị-luận công-đồng bây giờ mới thấy mấy tay biết ăn biết nói, xứng đáng cái tên ông Hội, ông Nghị, không đến nỗi làm dơ, làm nhục cho xã-hội mình, xuất đầu ở trong Nam-kỳ, rồi từ nay về sau thế tất là lần lần đến những nhà tân-học thành tài ra tiếp chân các ông Hội, ông Nghị « *bù-nhìn* » ở các xứ Trung-kỳ, Bắc-kỳ, Cao-mên, ấy là ngày nay nước mình đã bước lên một trình-độ nữa vậy.

Vâng ! quí hóa lắm ! tiện-nhân xin nghiêng mình khâm-phục mấy lời vàng ngọc của các ông. Tuy các ông không nói đến là chính các ông là người đã học luật, đã tập ăn, tập nói bạo dạn rồi, sẽ ra gánh vác lấy việc nước mai sau, nhưng ngu-sinh cũng trộm hiểu được, mà hết lòng kính-cẩn cái tấm nhiệt-thành của các ông.

Ấy phàm những người có luật, là những người có cái đảm-lực to, tôi dám nói chắc thế !

Thôi, tôi giải ra như vậy bà con nhà cũng đủ hiểu luật-pháp quí hóa là dường nào, cần thiết cho đời người ta là dường nào, phàm kẻ muốn làm dân hay trong thời đại tối-tân này, bất luận là ở nước nào, mà nhất là nước ta đây, nếu không học cho biết luật pháp đôi chút, thì tôi dám nói kẻ ấy chửa phải là người đã hoàn-toàn vậy. Nhưng chúng ta muốn học luật có phải là một việc dễ không ? Làm thế nào mà học cho được ? — Ấy thế mới khó, ấy thế mới khốn cho ta, bao nhiêu luật pháp của mình đều bằng chữ nho cả, bao nhiêu luật-pháp của thầy bây giờ đều bằng chữ tây cả, hai thứ chữ mình đều không giỏi, biết làm làm sao bây giờ ? Chỉ có cách nhờ đến các nhà luật khoa nghĩ đến đồng-bào, nghĩ đến xã-hội, nghĩ đến thư-tịch nước nhà mà thu dịch các sách luật mình đã học qua, đem ra bán cho bà con nhà học lấy. Thật như tôi thèm học luật quá, chung quanh mình biết bao nhiêu là sách luật, nhưng tài hèn, sức kém, gặm làm sao được. Đọc sách luật không phải như đọc một bộ tiểu-thuyết gì, cứ việc coi tràn, qui hồ hiểu nghĩa thì thôi. Đọc sách luật phải nghiền nghiền, ngẫm nghĩ có khi ứng đối, phản thuyết với sách thì mới thấm tưởng, mới nhớ lâu được. Học luật như thế, tôi cho làm vui lắm. Cứ xét ngay những kỳ án Đại-hình ta ra xem thấy các quan tòa, các thầy kiện, có khi cả người có tội nữa, vặn vẹo thuyết giải, cãi cọ nhau mãnh liệt là dường nào ! hùng hồn là dường nào ! thú vị biết bao nhiêu ! Ấy luật pháp có ích là thế, cần thiết là thế, lý thú là thế, ta có thể nói là ta mê luật được vậy.

Hỡi hỡi bà con ta ơi, hỡi hỡi bạn thiếu-niên mình ơi, phải nên học lấy luật pháp mà làm dân nước nhà ! Hỡi các nhà luật khoa ở nước ta ơi, phải nên nghĩ đến nước ta mà mau mau dịch sách luật ra cho người nước ta học lấy ! kẻ làm dân không biết luật, chẳng khác gì thằng mù đi ngoài đường mà không có gậy vậy. Chẳng hay các ngài nghĩ sao ?

Đông-Viên

Dư luận Nam-kỳ

Trình-độ lần lên

Trải xem lịch-sử thì dân Việt-Nam là một giống dân có phong-hóa, có đạo đức, có lễ nghi, có trung hậu có lương tâm, có tư tưởng, có can đảm. Thuở trước theo Hán-học thì dân tộc ta có người thi đỗ Trạng nguyên bên Trung hoa, buổi này theo tân học thì cũng có nhiều người thi lĩnh bằng cấp Tú-tài, Cử-nhân, Tiến-sĩ bên Đại-pháp. Suy như vậy đó cũng đủ biết dân tộc ta thiên tính thông-minh, cũng là một nước thứ nhì nơi Á-châu, chẳng phải giống thấp hèn ngu muội. Nhà-nước Đại-pháp đến nước Việt-Nam là năm 1858, mà lĩnh khai hóa xứ Nam-kỳ ta là năm 1865, mới năm mươi bảy năm nay, mà Nhà-nước còn lo chinh-phục ngoan dân, sắp đặt cho yên thì mới năm 1880, lại đây có bốn mươi hai năm mới có Hội-đồng quản-hạt và Hội-đồng địa-hạt, bảo chữa lợi-quyền, mở mang dân-trí, trau dồi việc chánh trị, việc huấn dục, việc điều-dưỡng, việc tạo-tác càng ngày càng mở rộng ra hoài, mà rút lại chừng mười năm nay, dân tộc ta mới thấy cơ tấn-bộ. Phần huấn-dục thì có đỗ Tú-tài, Cử-nhân, Tiến-sĩ cũng bộn, còn bực tốt-nghiệp trung-đẳng cũng mấy ngàn người, những thường dân trong xóm ruộng làng quê biết chữ quốc-ngữ cũng đà giải-rác. Phần điều-dưỡng cũng có cử nhân, tiến-sĩ, học trường y-khoa Hanoi và bên Pháp đỗ thầy thuốc cũng nhiều. Phần tạo-tác thì cần đường gần liên lạc với nhau, xe hơi chạy muốn giáp Nam-kỳ lục tỉnh, chạy đã tới Cao-man lân quốc, chạy đã thấu đất Huế Kinh-đô, mà chạy cũng giáp Bắc-kỳ Hanoi. Phần thương-mại thì tại Saigon Cholon cũng có hàng có tiệm Annam xen-kẻ, trong lục-châu cũng có rải-rải bán buôn. Hội Canh nông tỉnh nào có lập rồi, thì đã thấy mòi phấn chấn, hội Canh-nông quả có thế lực cho nghiệp chủ, mà đặng lợi ích cho nhân-dân, bỉ-nhân xin chỉ chuyện lợi ích đủ bằng cớ cho chư khán-quan nghe, mà mừng cho xã-hội, hoặc tỉnh nào chưa lập thì lo mà lập cho trong tỉnh đặng nhờ. Tại tỉnh Trà-vinh có một người điền chủ kia có ba chục mẫu ruộng, thế cho hội vay hai ngàn đồng bạc. Mỗi năm trả sáu trăm đồng, trả bốn năm thì tất lời vốn. Có phải Hội đặng lời chắc, mà dân vay để trả lại nhẹ lời. Như vậy mới dễ làm ăn, như vậy mới dễ sanh nghiệp. Ôi ! nếu không lo mà gìn giữ cái quyền lợi cho nhau, để đi vay của mấy anh Hắc-quỉ thì chịu lời sao xiết ! Vay bạc ngàn mà lời hai phân rưỡi, lấy lời trước sáu tháng hoặc ba tháng thì nặng quá ba phân, lời nặng quá thì trả vốn không kham, rồi lời nọ sanh lời phải tiêu ruộng đất. Còn phần chánh-trị thì quan lại ít làm nghiêm khắc, các chủ-quận đối với tổng làng cũng tử-tế, việc bộ quan thì theo phép theo luật mà làm, ngoài lúc làm việc rồi gặp người xứng đáng cũng nắm tay, thấy kẻ tuổi tác cũng niềm nở. Các cai phó-tổng ở với làng dân cũng khá, có việc quan miễn làm cho xong việc, cũng không kiểu cách, cũng chẳng làm oai, chuyện nào làng không biết thì hỏi, thăm, tổng cũng vui mà chỉ biểu. Thông-ngôn Ký-lục bên án bên bố hoặc giúp việc các sở cũng vậy, làng dân ai có việc tới quan thưa kiện, cũng lấy lẽ phải mà nói, không tuồng quạu-quọ, không nói nặng nề. Quản, Đội, Cai, Lính các cơ cũng nhỏ nhẹ, cũng lễ-nghi, đã bỏ thói thầy làng thì trợn trạc. Làng thì bàn hội tề biết chữ quốc-ngữ gần hết, sổ sách giấy tờ thông thuộc thâu xuất phân biệt, xâu thuế không sai, biết phân biệt quyền, Tổng-lý qui điều thuộc lầu. Phần xã-hội cũng đã có kiến thức. Như mấy năm Âu chiến, bốn lần quốc-trái thì cho vay cũng nhiều, mộ lính thợ đem đi Tây, mộ lính lính cũng đi, mộ thợ thợ cũng chịu, không nài khó nhọc, không sợ tốn hao ; mới kỳ quốc-trái rồi đây, nhà-nước định vay sáu triệu mà cho vay gần mười triệu. Vạn này vạn kia cũng bớt, du-côn đảng ác cũng lơi, hết đón nhà quê mà hỏi tiền, không thấy ai khờ mà ăn hiếp ; đồ gian tham trộm cướp cũng bớt, quân du thủ du thực cũng thưa, việc quan hôn táng tế cũng châm chước tùy nghi, thiệt trình-độ quốc-dân ta ngày nay đã có lên vài nấc. Duy còn hai điều này tệ lắm, chưa biết ngày nào tệ ấy đặng tiêu, nếu tệ ấy còn hoài thì lên không mau đặng. Một là phần nhiều nhà giàu hay lãng phí không ngằn, hai là còn một mớ nghèo làm biếng quá lẽ. Tiền lãng phí ấy phải để chung hùn nhau chừng vài triệu, để cho vay lấy lợi mà giúp học trò nghèo, hoặc học tại đây, hoặc sang Pháp-quốc. Các học-sinh ấy bị nhà nghèo mà học thông thái, thì hội giúp tiền cho học tới cùng, học bút pháp cho tinh rồi, học làm nghề làm máy và học buôn bán. Như vậy mới có người kiến-thức, mới đông mặt anh tài, muốn mở mang cũng có kẻ lo âu, muốn tạo tác cũng sẵn người tin cậy. Thiệt giàu lớn mà chơi lãng phí, của muôn hết của ngàn hết, hết muôn kia ngàn nọ mà quê-hương chẳng chút cậy nhờ, lại có người không lãng phí thì biển lận quá tay, cứ cất cứ chôn hoài ôm trum trủm không cho ra khỏi ngõ thì cũng như không. Còn nhà giàu vừa vừa thì chung đậu lại cất trường cho con trẻ học, ai có tiền thì cũng đòi tổn phí, ai thiệt nghèo mà con học giỏi thì hội cho học thì không tiền, hễ học chữ quốc-ngữ rồi thì học chữ Tây, thông rồi thì học nghề nghiệp.

Còn nhà nghèo mà ngày giờ ăn chơi rộng rãi đó để kiếm công chuyện mà làm, khó gì thứ ghế mây sao không đương mà bán, không sắm mà dùng, để mua của Khách-trú tới hai đồng một cái. Guốc cây khó gì không đẽo mà đi, không làm mà bán, cũng cứ mua của Khách hai cắc một đôi. Nội ghế mây với guốc mà một năm họ bán mấy chục muôn, bởi vậy cho nên tại Chợ-lớn và Saigon có hai ba chục tiệm. Nói sơ vài chuyện trước mắt dễ thấy, bên tai mau nghe, nếu viết cho hết chuyện làm biếng của mấy anh nghèo, thì giấy đâu mà tả cho đủ.

Chừng nào nhà giàu ta biết lo nghĩa-vụ, biết tranh giành với ngoại-quốc, đừng thị của với ngô nhân, thì thiên-hạ mới nghe danh, mà cả đồng bang đều nhờ cậy. Mà bây giờ chưa đặng, học-thức còn kém, dầu dám làm công chuyện mà phó thác cho ai ? Chừng nào con cháu các ngài ăn học cho thành tài, chừng đó mới có người lo làm, mới có người tin cậy. Chừng nào dân nghèo ta biết siêng năng cần kiệm, biết thu trữ, biết sợ nghèo, phải nhớ câu tục-ngữ xứ ta rằng : Mài sắt nên kim, góp gió làm bão, thì mới đặng. Ôi !

Con đường tấn hóa còn dài,
Mười phần mới bước một vài mà thôi.

(C. L. B) Nguyễn-thế-Ngọc

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 23 Novembre này, giá bạc ở kho Nhà-nước định là 2 f. 05.

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* mang thư đi Hong kong, qua Hoihao và Kouang-tchéouwan, đến ngày 26 Novembre, hồi 8 giờ sáng ở Haiphong sẽ chạy.

Thư tín ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe lửa 20 giờ 7 phút tối 25.

Quan Toàn-quyền Baudoin vô Saigon. — Sáng hôm nay quan quyền Toàn-quyền Baudoin đã đi chuyến xe-lửa riêng vào Chợ-gành hồi 8 giờ cùng với quan bác-sĩ Le Roy des Barres chánh sở Y-chính Bắc-kỳ. Nhà ga có kéo cờ ba sắc và giải bức thảm đỏ từ vệ đường ra đến ngoài hiên ga, như những khi nghênh-tống các vị thủ-hiến. Các quan và các phu-nhân đi tiễn ngài đông lắm. Thử kể những vị đã nhớ được là : quan Thống-sứ Monguillot, quan phó Toàn-quyền Robin, quan Thống-soái Blondlat, quan Nguyên-soái Sicre, quan Tư-pháp tổng-trưởng Habert, cụ lớn quận Hoàng Thái-xuyên, quan Thiếu Hoàng-trọng-Phu, quan Thiếu-tá Jeaubrau chánh tòa Liêm-phóng và chính-trị phủ Toàn-quyền, quan Tuần-phủ Ng-năng-Quốc tỉnh Hưng-yên, quan Thanh-tra de Feyssal sở Văn-tự, các quan cai trị Le Prévost, Douguet, Marty, Valette, Samy, Loizer ở phủ Toàn-quyền, quan Đốc-lý Mourroux thành-phố Hanoi và quan Đốc-lý Dupuy thành-phố Haiphong, các quan cai-trị Alberti, Manau phủ Thống-sứ, quan chánh sở Kiểm-sát Tài-chính Norès, quan Đốc-học Mus, các quan thủ-hiến sở Thương chính, Tài-chính, Công-chính, quan công-sứ Delamarre tỉnh Hà-đông, quan bác-sĩ Coppens, các quan võ Xiêm-la cùng các vị đại-hiến các thân-hào Tây đông lắm và các đại-biểu báo-quán Tây-Nam.

Trái với tin đồn trước, quan Thống-sứ không cùng với quan Toàn-quyền vào Chợ-gành chuyến xe-lửa sáng hôm nay.

Sáng hôm nay, quan Toàn-quyền xơi cơm tại đồn-điền Chợ-gành, rồi sẽ cùng với quan *docteur* Le Roy des Barres lại đi xe-lửa thẳng vào Vinh để đêm hôm nay nghỉ tại Hà-tĩnh. Sáng sớm mai, các ngài đi thẳng vô Huế, để rồi đáp tàu *Orénoque* tại Tourane vô Saigon.

Baudoin phu-nhân thì cuối tháng này sẽ đáp tàu *Armand Béhic* vô Saigon.

Quan Baudoin đợi quan Toàn-quyền Maurice Long sang thì ngài sẽ về quí-quốc nghỉ tại Nice.

Bản-quán xin có lời kính chúc quan Baudoin thượng-lộ bình an.

Phủ Toàn-quyền. — Quan phó Toàn-quyền Robin và quan chánh văn-phòng Le Prévost phủ Toàn-quyền, chiều hôm nay đã xuôi Haiphong để đáp tàu *Orénoque* vô Saigon đón quan Toàn-quyền Maurice Long.

Trong khi quan Toàn-quyền và quan phó Toàn-quyền đi vắng thì quan Thống-sứ Monguillot sẽ được ủy quyền ký các công văn và trông nom các việc tại phủ Toàn-quyền ở Hanoi.

Luật lệ về nhân công. — Quan quyền Toàn-quyền vừa đặt một hội-đồng khảo-xét về luật-lệ, cách tuyển mộ và cách thuê nhân-công tại Đông-pháp.

Đường thiên-lý. — Quan Khâm-sứ Trung-kỳ có điện rằng đường thiên lý bị nước ngập thì nay không đi ô-tô được, ở phía Bắc Qui-nhơn 8 kilomètres có một cái cầu trôi mất.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai)

Quan Đốc-tơ Bi-cơ-man

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh :

Hộ sinh, chứng bệnh đàn-bà, cùng con-gái, các chứng sài trẻ con. Bệnh đau mắt, bệnh giang-mai và bệnh ngoài da, cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân..

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 4 giờ chiều. Ông nói số 314.

2047

N° 108 TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : PHẠM-HỮU-CẦM

Thái-hậu vội-vàng nói át đi rằng :

— Ồ ! Tướng-công không phải lo chi về đẳng quí-quyến cả, Mã gia linh công ạ. Chúng ta không còn quí hóa ai hơn những người thân của tướng công. Lệnh điệt sẽ là con ta, mà sẽ là em Hoàng-thượng. Nội trong Pháp-quốc này, nếu có một cái ân-điển nào ban ra, ấy chính là ban cho những người của tướng-công yêu đó.

Những điều hứa của các bậc đế-vương, người ta có thể trông mong thế nào, điều đó còn ai hiểu thấu căn nguyên cho bằng Mã-gia-linh nữa, nên Mã-gia-linh nói :

— Chuyện hão !

Vua Lô-y trông mặt giáo-chủ cũng hiểu ý, bèn mỉm cười nửa miệng một cách buồn dầu mùi mẽ mà rằng :

— Tướng-công khá yên lòng. Mã-tướng-công ạ. Các lệnh tiểu-thư mà mất tướng-công đi, thế là thiệt mất một cái gia-tài quí-hóa hơn cả đấy. Chứ còn như cái của hồi môn của các tiểu-thư mà tướng-công đã có lòng đem cho trẫm đi nữa, thì các tiểu-thư cũng chưa đã thiệt gì là mấy, các tiểu thư cũng vẫn còn là những người kế nghiệp giàu có nhất trong nước Pháp này đó.

Bấy giờ giáo-chủ thở lên hồng hộc.

— Trẫm xin hoàn lại.

Rồi nhà vua lôi ở trong ngực áo ra một cuốn giấy, đưa vào trong giường cho giáo-chủ, cuốn giấy ấy là cuốn giấy tặng sản, đã hai hôm nay nó làm cho trong trí giáo chủ biết bao nhiêu là cơn sóng dập gió vùi.

Phía bên trong giường giáo-chủ có một tiếng lầm bầm thoảng qua dường như một cơn gió thôi :

— Đã bảo mà.

Mã-gia-linh mừng quống quít lên, không kịp nhớ rằng mình đang đóng cái vai *ân-nhân*, lại đi reo lên rằng :

— Bệ-hạ trả cho cái giấy tặng-sản à !

Thái-hậu thì ngạc nhiên, không nhớ rằng mình đang sắm cái vai *đào-thương*, cũng kêu lên rằng :

— Bệ-hạ trả lại bốn mươi triệu à !

Mã-gia-linh chưa dám sờ đến cuốn giấy, vua Lô-y cầm lấy xé ra, rồi đáp rằng :

— Bẩm Mẫu-hậu, vâng ! Thưa-tướng công, phải ! Phải, cái văn-tự này ra cướp sống cả của họ hàng người ta à ! Trẫm hủy quách nó đi thôi. Tướng công phò tá trẫm mà có được cái của này, thì là của của tướng công, chứ có phải là của của trẫm đâu.

An-na Thái-hậu quát lên rằng :

— Nhưng thế Bệ-hạ không nhớ rằng trong kim-quĩ của Bệ-hạ không có được một vạn ê-cưu đấy à ?

— Muôn tâu Mẫu-hậu. Nay mới là lần đầu, quả-đức làm cái việc đế-vương thượng sự. Mong rằng việc này là việc khánh thành của Bản-triều đấy.

Mã-gia-linh reo lên rằng :

— À ! Muôn tâu Thánh-thượng, cái việc của Thánh-thượng vừa làm đó, thực quả là một việc cao quí ; quả là một việc khoan hồng.

Rồi giáo-chủ đưa mắt nhìn những mảnh giấy tán mạn ở trên giường, nhìn hết mảnh nọ lại nhìn đến mảnh kia, để xem cho chắc rằng xé bản-chính hay là bản-giáp. Đến sau giáo-chủ nhìn thấy cái mảnh giấy có chữ ký của mình, nhận phải chữ mình rồi, thì không còn hồn còn vía nào nữa, ngất người đi mà lăn đùng ra.

An-na Thái-hậu, không dấu được cái sự tiếc rẻ của mình, giơ tay và ngửa mặt trông lên giời.

Mã-gia-linh nói :

— A ! à ! Lạy Chúa tôi ! Chúa tôi ban phúc cho Bệ-hạ đặng mọi sự lành ! Đồng-gia quyến đẳng nhà ngu-thần sẽ đều ái mộ Bệ-hạ ! — *Nguyện có thần minh chứng giám.* — Phỏng bao giờ mà con cháu ngu-thần có ăn ở điều chi đến nỗi mếch lòng Bệ-hạ nữa, xin Bệ-hạ cứ cau lông mày lại, khắc ngu-thần xin đạp mả ra ngay.

Giáo-chủ mong cũng bằng hão, chứ mấy câu nói phường chèo ấy cũng không có hiệu quả gì.

Nhà vua thêm đâu để tâm đến những cái điều đê hạ ấy. Còn như Thái-hậu, phần thì thấy con mình coi đồng tiền như rác, phần thì thấy giáo-chủ cứ giả giọp như kia, thì tức giận như đâm vào ruột, không thể chịu được ; chẳng quản gì miệng tiếng nữa bèn đứng dậy rồi đi ra.

Mã gia-linh đoán được hết ý ; sợ nữa nhà vua lại có đổi ý chăng, bèn giả đò kêu la để đánh trống lảng ra đàng khác. Cái ngón kêu gào của giáo-chủ cũng dường như cái thóp kêu gào của vai kép tiền Scapin ở trong tấn đại-hài kịch của Molière tiên-sinh sau này vậy.

Tuy nhiên, dần dần cái tiếng kêu ấy cũng nhạt bớt đi. Đến khi Thái-hậu đã ra khỏi phòng rồi thì cái tiếng kêu ấy cũng tắt hẳn.

Thiếu-đế nói :

— Giáo-chủ ơi ! Bây giờ công có dối đăng với Trẫm câu gì không ?

Giáo-chủ đáp :

— Muôn tâu Bệ-hạ, Bệ hạ là một bậc thông minh trí tuệ, còn như cái độ lượng thì không phải nói đến ; các việc của Bệ-hạ vừa mới làm đó, cổ kim những người khoan hồng đại lượng đến đâu cũng chưa từng đã làm nổi.

Ca tụng thế, mà nhà vua vẫn nguội lạnh, rồi nói :

— Vậy thế tướng-công chỉ có một câu bái lĩnh thế mà thôi à ? Trẫm có thông minh trí tuệ, đại độ khoan hồng đi nữa, nhưng không từng trải việc đời bằng tướng-công. Tướng-công đã từng trải việc đời, mà há lại không có được cái ý-kiến gì thân thiết để thụ dụng cho Trẫm về tương lai này hay sao ?

Mã-gia-linh ngẫm nghĩ hồi lâu, rồi nói :

— Bệ-hạ vừa mới trông thương cho thần nhiều lắm, nghĩa là Bệ-hạ thương cho gia-quyến ngu-thần. Tâu Bệ-hạ.

Thiếu-đế đáp :

— Nói chi đến điều ấy.

Mã-gia-linh lại nói :

— Ấy là ngu-thần muốn bảo lại Bệ-hạ một cái điều này, để đền bù cái bốn mươi triệu mà Bệ-hạ đã thí bỏ một cách rõ ra khí-tượng thiên-tử.

Vua Lô-y thập-tứ xo vai, tỏ ý ra rằng những câu nói nịnh ấy làm cho nhà vua khó chịu.

Giáo-chủ rằng :

— Ngu-thần muốn dâng Bệ hạ một cái ý kiến. Phải, một cái ý-kiến, mà một cái ý-kiến quí hơn bạc, đắt hơn vàng.

— Trẫm lắng tai đây.

— Tâu Bệ-hạ, xin Bệ-hạ ghé gần lại đây, vì ngu-thần đã kiệt sức rồi. — . . . Gần nữa. Tâu Bệ-hạ. — Gần nữa . . . nữa.

Nhà vua khom lưng cúi xuống giường.

(Còn nữa).

Cải chính

Tiểu-thuyết Mười-năm về sau, số 106, thợ xếp chữ xếp nhầm mấy chỗ. Vậy cải chính lại cho đúng.

Cột thứ ba, giòng thứ 17, (nhà vua cũng bấm lưng rằng *sắp* đến) mất chữ *sắp*.

Cuối cột thứ tư : Côn-bê ngồi ở *chân* giường, chứ không phải *trên* giường.

Cột thứ năm, giòng thứ chín : Nào đâu ! Côn-bê. *Đã hai ngày rồi*, xếp lầm là *lại ngay rồi*.

Ai có, giấy quốc-trái bắt cứ năm nào, hay giấy trái phiếu riêng của các hội Công-thương mà muốn bán thì xin đem lại hiệu ở Cửa-long, ở số 90, phố Mã-mây Hanoi, chậm-chước theo thời-giá, mua bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì ế không có chỗ bán, xin mời đến chậm-chước hay là viết thư đến, bổ-ích-quán xin hết sức cổ-vũ mua bán giùm cho hàng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆU
2058 cần-bạch.

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường thủ độ nửa đảng Bắc-kỳ tỉnh.
Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh viện Tanis, Fez, Rabat, Casablanca Port Said (Ai cập) Buê

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA LONG, 32.
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
3018.

Hỏi kẻ phải đau

Nay hỏi các người Nam Việt phải đau nguy, phải nọc lành, phải đau khi quần mỗ đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã hoàng chữa nhiều nào cả, nay hỏi những người phải đau khi quần đã khỏi nhiều, hoặc phải đau ở phải : nay hỏi các người phải chẳng lão, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phải, trước kia tôi đã bắc ra một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tử nhược tôn. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nầy không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời nói đây quan trọng thế nào các người có hiểu không ? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì chỉ sinh con cái yếu đi, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam Việt, nên các người không muốn giống Nam Việt bao mãn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chớ nên vội đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bio-chê MONTÈS số 51 Paul-Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sang và chiếu cước khi ấn nơm, thì uống một thìa xếp, uống một lọ, thì lý khỏi mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ . . . . 0$90

Vin Tonique Tonkinois
Rượu tonique vừa bổ lại vừa ngon, rất có ích cho đàn bà ở cữ.

DẦU CÁ MỚI ĐẾN
Thật tươi, thật tốt. Dầu cá có nhiều thứ, thứ hung-hung (*blonde*) và thứ mầu nâu (*brune*).

Thứ hung-hung (blonde) mới thực là thứ tốt, mà thứ hung-hung (blonde) ấy chính là thứ Dầu cá của hiệu *Montès* bán, quý-khách nên nhận kỹ kẻo lầm.

Thuốc chữa bệnh ho rất thần hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết Filules Pinck »
Một lọ. . . . . 4 f. 45
Bộ 2 $ 65 đến 2 $ 70
Sáu lọ. . . . . 24 f. 50
Độ 3 $ 60 đến 3 $ 70

Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE MONTÈS
Thuốc nước bổ huyết
Mỗi chai phần tư lít. 1 $ 00
Một lít. 3 50

MORRHUOL CHAPOTEAUT
Simple et créosolé. Dầu cá viên hạng bổ tỳ và bazơ chữa bệnh lao

CACHETS ANTIGRIPPE
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa nầy thường hay hại người nhất là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc nầy rất thần hiệu đã cứu vớt số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ nếu một viên rồi nếu nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nếu nước nóng có ít người cho nóng đưa thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54. phố Paul Bert, Hanoi

Chiến-thắng bội-tinh. — *Đại-pháp Dân-quốc quan-báo* (Journal officiel de la République Française), ngày 12 Octobre có đăng thể-lệ về việc thi hành điều luật ngày 20 Juillet 1922 thiết lập ra thứ bội-tinh của Đồng-minh liệt-quốc gọi là *Chiến-thắng bội-tinh* (Médaille de la Victoire).

Ở Đông-pháp thì những hạng thuộc về các hàng quân sau nầy được thứ bội-tinh ấy là :

Đạo binh đi quân thứ tỉnh Sơn-la trong tháng chạp năm 1914 và tháng tư năm 1915.

Đạo binh đi quân thứ miền Thượng-lào trong tháng chín năm 1915 và tháng ba năm 1916.

Đạo binh đi dẹp bọn Thái-nguyên trong tháng tám năm 1917 và tháng giêng năm 1918.

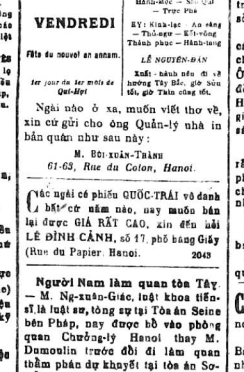
NĂM NĂM, THÁNG THÁNG, NGÀY NGÀY!!!

Nhà in MẠC-ĐÌNH-TỨ đã in xong lịch năm 1923, có năm hạng bloc nhớn nhỏ, nhiều mẫu vẻ đẹp. Qui-khách muốn dùng, xin đến lựa ngay kẻo hết.
3356

Lịch sang năm. — Xin nói để các ngài biết rằng lịch sang năm của bản quán đã in xong.

Vậy nếu các đại thương gia gần xa cần phải thừa lịch cho qui hiệu thì xin mời lại ngay bản quán mà đặt trước, nếu không đặt trước thì sau sẽ phải chịu giá đắt và lại hết cả bìa vẽ đẹp nữa.

Sau đây lại in mẫu một ngày dẫu năm tả để các ngài biết cho rằng thứ lịch của bản quán làm ra thật rất tiện cho việc xem ngày, mà nhà nào đã có thứ lịch nầy thì bất tất phải mua quyển lịch tàu nữa.

Fête du nouvel an annam.
1er jour du 1er mois de Qui-Mao

Ngài nào ở xa, muốn viết thư về, xin cứ gửi cho ông Quản-lý nhà in bản quán như sau nầy :

M. BÙI-XUÂN-THÀNH
61-63, Rue du Colon, Hanoi.

Các ngài có phiếu QUỐC-TRÁI và đánh bắt cứ năm nào, nay muốn bán lại được GIÁ RẤT CAO, xin đến nhà LÊ ĐÌNH CẢNH, số 17 phố hàng Giấy (Rue du Papier Hanoi.
2048

Người Nam làm quan tòa Tây. — M. Ng-xuân-Giác, luật khoa tiến-sĩ, là luật sư, từng sự tại Tòa án Seine bên Pháp, nay được bổ vào phòng quan Chưởng-lý Hanoi thay M. Dumoulin trước đổi đi làm quan thẩm phán dự khuyết tại tòa án Sơ-thẩm Tourane.

M. Ng.-văn-Nghi, luật khoa tiến-sĩ, là luật sư, nay được bổ vào tòng-sự tại phòng quan Chưởng-lý Saigon, thay M. Nadaillat trước đổi làm quan Thẩm phán dự khuyết tại Tòa-án Sơ-thẩm Saigon.

Hai ông tiến-sĩ Nguyễn-xuân-Giác và Nguyễn-văn-Nghi đều là người Nam-kỳ cả.

Việt-Nam Thanh-niên Hội. — Chủ-nhật sau nầy 26 Novembre, Hội V. N. Th. N. sẽ đi chơi xem sở Vô-tuyến-điện. Đúng 7 giờ sáng họp nhau ở Hội-quán. Hôm ấy có ông trưởng hội Ng-hữu-Tài trường Lycée sẽ giảng qua trước về bộ máy vô-tuyến-điện. Rồi những hội-viện sẽ tùy ý hoặc đi xe điện hay là xe tay xuống sở Vô-tuyến-điện Bạch-mai.

Đến 3 giờ chiều hôm ấy, *tất cả các hội-viên* sẽ họp đại hội-đồng để xem xét các công việc hội. Việc họp đại hội-đồng nầy đã cáo thỉnh công ở trong các báo thì không có thơ mời riêng từng người. Vậy xin *tất cả các qui vị hội-viên đến hôm ấy lại dự hội-đồng cho,vì kỳ nầy có những việc quan-trọng.*

Đến 4 giờ rưỡi, có mở chớp ảnh để các hội-viên xem không mất tiền.

V. N. Th. N. H. lai cảo

Ông bà nào bắt được con chó lài đen, cao, cộc đuôi, 4 chân đốm trắng, làm ơn cho biết, tôi xin chuộc.

Kính cáo
Số 4, phố Quan-thánh (ngay vườn hoa hàng Bún)
3357

Thuyên chuyển. — Cô Ng.-thị-Ninh, cô đỡ thực thụ hạng sáu ở Hà-đông, nay đổi đi Phú-thọ thay cô Ng-thị-Loan về nghỉ.

Thi tri-huyện. — Các bài thi tri huyện bản báo đã nói trong số hôm qua thì nay đăng như sau nầy :

Đầu bài thứ nhất làm bằng chữ Pháp là : Organisation administrative, judiciaire et financière du Tonkin. La comparer avec celle de la Cochinchine.

Bài thứ hai đầu bài bằng chữ Pháp mà làm bằng quốc-ngữ. Bài ra đại khái như sau nầy :

Một quan đầu hạt làm tờ bẩm quan tỉnh về việc lập sổ dự toán cho các xã ích lợi là thế nào và những điều mình đã dự định để thi hành việc lập sổ ấy cho các làng to và cả những làng bé nữa.

Một bài thứ ba nữa là bài chữ Pháp dịch ra chữ nho. Đầu bài là Attributions des mandarins (Chức trách của các quan Annam).

Ngày hôm nay thi thí vấn đáp.

Ngạch quan lại. — M. Lê Tụng tri-phủ hạng nhì, nay bổ vào tòa nhì, phủ Thống-sứ.

Thi thư-ký Công-chính. — Đến ngày 26 Février 1923 tại các thành phố Hanoi, Vinh, Huế, Saigon, Pnompenh và Vientiane sẽ mở một kỳ thi thư-ký và hội-họa (kỹ vẽ) tập sự vào ngạch Công-chính.

Số thư ký sẽ lấy thì không được quá 160 và hội-họa (kỹ vẽ) không được quá 80. Nếu ít người đỗ được cái điểm số trúng tuyển thì cái số trên ấy sẽ rút kém đi.

Những người ứng thi phải có bằng Thành-chung hay là bằng Cao-đẳng tiểu-học Tây (Brevet d'enseignement primaire Supérieur).

Song những thư-ký và kỹ vẽ đang làm công nhật tại các sở Công-chính mà không có những bằng kỳ thi cũng được đặc cách dự thi. Hạn tuổi cũng theo như các kỳ thi khác, nghĩa là không được quá 25 tuổi, để đến năm 55 tuổi có thể về hưu được, trừ ra trước đã có lòng sự trong một công sở nào thì không kể.

Đơn xin ứng thi phải nộp tại phòng các quan chánh Lục lộ các hạt, nhận cho đến ngày 8 Janvier 1923 là cùng. Ở các hạt nói trên ấy sẽ đặt một hội-đồng kiểm-sát, còn văn bài thi gửi về Hanoi để quan Giám-đốc Công-chính giao cho một hội-đồng riêng khảo sát và làm bằng những người thi đỗ.

Ai tin. — Bản-quán được tin buồn rằng nội-tướng ông Bùi-văn-Hoè, phán-sự tại phủ Toàn-quyền, tạ thế chiều hôm nay, tại phố hàng Gai, số nhà 65.

Năm nay bà hưởng thọ 42 tuổi.

Đến sáng hôm thứ bảy 25 Novembre nầy, hồi 7 giờ sáng sẽ cất đám.

Bản-quán có lời chia buồn cùng qui-quyến.

Cần một người Surveillant biết nói và biết viết chữ Pháp để trông nom trẻ con.

Hỏi tại M. Janvier, Chánh đốc tràng Bảo cô tây lại ở phố Delorme, cạnh nhà Đấu-xảo cũ đường hàng-cỏ.
3353

Bán một cái auto « Mobilette » thật tốt, giá 6.000 francs. Xin lại xem tại garage Aviat, Hanoi.
3351

Ngạch Học chính. — M. Nguyễn-trọng-Hải có bằng Sơ-học trợ giáo phụ tá ở trường Nỗ-bản huyện Thanh-lri (Hà-đông) được bổ trợ giáo tập sự.

Ngạch thừa phái. — M. Bùi-duy Trinh, thừa-phái hạng nhất ở Bắc-giang, được nghỉ giữ hạn hai tháng, lĩnh cả lương.

VIỆC TRUNG-KỲ

QUẢNG-NGÃI

Phát phần thưởng. — Hôm chủ-nhật mới rồi đây, lúc 16 giờ tại trường Pháp-Việt phát phần-thưởng cho các học-trò. Trước ngày lễ ông đốc-giáo là ông Phạm-văn-Điện đã đạt giấy mời cả các Qui-quan Nam-quan và các viên chức các sở đều đến coi phát phần thưởng.

Khi quan viên tự bội đông đủ thì ông đốc có đọc một bài diễn-thuyết cảm ơn, lúc đọc xong quan Công-sứ có đáp từ.

Lúc phát phần thưởng thì cả trường lớp nào cũng có, duy có cặp Dương-văn-Giai được phần thưởng danh-dự, coi rất sướng quá.

Cuộc xong đốt pháo mừng, rồi cử tọa đều giải tán.

Tin buồn. — Cậu Jean Robert Laborde là lịnh-lang quan Công-sứ bản tỉnh, tạ thế trong tháng nầy, khi cất đám, thì các Qui quan Nam quan, các viên tùng sự các sở và học-trò trường Pháp-Việt đều đến tòa Sứ đi đưa, sở nào cũng có cáng một cỗ bông. Linh-cữu táng tại nơi mộ-địa nài Bắt cách tỉnh thành hơn vài ngàn thước.

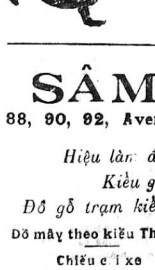
Hôm ấy trời mưa lâm dâm, mà người đi đưa và đi coi rất nên đông đảo, ai nấy đều tỏ lòng chia buồn với quan lớn và qui phu-nhơn.

Cũng vì vỏ lỏ. — Mới đây có một cậu học-trò, lúc trước, thì đận bằng Sơ-học, ra ở phố Huế, bỗi vì tính nết không có, nên bị đuổi về, ở nhà cũng không việc chi, nên chàng lập nghề gõ đầu trẻ. Chàng có mấy bạn đồng học nay đã làm nên, chàng hay tới lui chơi bời, cũng được đãi như là bạn cũ.

Một hôm chàng theo một thầy đến chơi nhà thầy phán kia, đáng lẽ việc giao thiệp ban đầu, phải lấy lễ ngồi làm trước, thế mà chàng cũng ăn nói bỗ bão, không kể kiêm tốn. Lúc bấy giờ thầy ấy có lòng giận đỗ, sợ nói ra mất lòng thầy kia, vì nghĩ là bạn với bạn mình, nói người nầy không ngoan nọ, nên thầy ấy ẩn nhẫn, hỏi cho cẩn thận sẽ hay. Qua bữa sau, thầy ấy gặp thầy kia, hỏi nguyên ấy rồi nhờ thầy kia nói lại, biểu chàng đừng tới lui nhà thầy ấy, vì thầy ấy không bằng lòng giao thông với chàng. Chiều bữa sau nữa, thầy ấy nói tại với chàng, chàng liền đi ra một nước, ra chực ngoài đàng cái, chờ thầy ấy mà hỏi cẩn đo, rồi tìm việc gây gỗ thành ra sự đánh lộn, may có mấy thầy ở gần ra can gián không thì cũng có kẻ bị thương. Bữa sau thầy ấy đem đơn kiện với quan Công-sứ, ngài tư qua cho quan Tuần xử. việc xử đoán không biết ra thế nào mà nay đã thấy chàng đi gánh cỏ.

Các cậu thiếu niên nào, tự khi tự bạo, vô lễ vô nghi, xin làm tấm gương ấy làm gương mà sửa tính nết lại.

(Xem trang thứ tư)

BẢO-HÀNH BA NĂM!!!

Đồng hồ báo thức, Máy chạy rất tốt,
Giá bán ba đồng (cả tiền cước)
BÁN TẠI HIỆU
LY-SENG-BAO
82, Phố Hàng bồ, Hanoi,
2038

SÂM-HƯNG

88, 90, 92, Avenue Paul Doumer, Haiphong

Hiệu làm đồ gỗ kiểu tây kiểu ta.
Kiểu gì làm cũng được.
Đồ gỗ trạm kiểu ta, thực khéo, thực đẹp.

Đồ mây theo kiểu **Thonet**
Chiếu các loại
Đồ mây dan
2046

Xưởng thợ tại :
18, Phố Đường-cát (O'dendhal)
GIÂY NÓI SỐ 613

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời đề các nhà mua điện biết rằng dùng các cơ-khí tiêu thụ nhiều điện thì hay xảy ra những sự hại cho các máy đồng-hồ (compteur). Vậy nếu máy đồng-hồ sức yếu, thì khi dùng các cơ-khí tiêu nhiều điện, phải báo cho công-ty Điện-khí biết, để công-ty đổi đồng-hồ mới được, vì đồng hồ xảy ra hư hỏng phải chịu, thì nhà mua điện phải chịu tiền.

Công-ty lại nhắc lại để các nhà mua điện ở Hà-nội biết rằng luồng điện 250 volts thì không dùng cơ-khí tiêu thụ hơn 6 ampères (1.500 Watts) được. Muốn dùng các cơ-khí ấy thì phải lấy điện 500 volts (Hà-nội).

Có điều gì không rõ, thì đến hỏi tại nhà Máy. Giấy nói số 66 và 333.

祥和裕
YU-WO-TSEONG

58, Rue des Cantonnais, 48
Hanoi (Tonkin)
TÉLÉPHONE N° 266

Bản-hiệu từ sau khi đăng báo đến nay, được các qui-khách chiếu cố đã nhiều, lấy làm cảm tạ lắm lắm. Có nhiều các qui-khách viết thư hỏi bản hiệu có bán lẻ không ? Vậy xin giải nhời để các ngài biết : Bản-hiệu chỉ bán buôn mà thôi, tháng của bản-hiệu tự chỉ tự đặt ra các thứ gấm, vóc, nhiễu, kỷ cáp, thượng hải, kim ngân đoạn, cẩm châu, lục lạc soạn, đa the, zuyên tinh, hàng Saigon v. v. Những hàng nầy bản-hiệu chọn thứ to thật tốt, công rất rất tinh vi. Còn hàng Bắc-kỳ bản hiệu cũng có buôn rất nhiều, đủ các thứ zuyên, tinh, lượt, hồng, quế, v. v.

Qui-khách có dùng đến đề bản lại thì xin cứ viết thư cho bản-hiệu gửi rất cẩn thận và nhanh chóng, hàng thật tốt, giá rẻ

Gửi hàng bằng contre remboursement.

Nay cẩn cáo
2010

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhờ mà làm ra không đòi được, lại viết thư trách bản-hiệu Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ nay đề có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhớn rõ :

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
ED. MONTÈS,
54. Rue Paul Bert, Hanoi

TRANH VẼ

Bán buôn — **Bán lẻ**

Bản-hiệu mới vẽ và mới in được nhiều thứ tranh thấy-mạc và tranh thuốc theo lối mới, rất đẹp và rất nhã. Lại có nhận vẽ các kiểu như là : kiểu thêu, kiểu dệt, kiểu đen, kiểu giấy cướm vân vân.

Lại có nhận bán truyện SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN của ông Nguyễn-đỗ-Mục nữa.

HOÀN-VĂN
Vẽ tranh, vẽ kiểu và đề truyện thần
73, Phố hàng Bông, Hanoi

CÁC CUỘC ĐI XEM
然 SẮN-NHIÊN 榮

Tối thứ nhất :
TẠP KỊCH TRÍCH DIỄN
(Toàn chèo)
1. TUẦN TY
2. TRƯƠNG-VIÊN
3. KIM-NHẠM

Tối thứ nhì :
NỮ TÚ-TÀI

Tối thứ bảy :
THI-ÂN, BÁO-ĐỨC
(Phạm-chu-sĩ mới soạn)

Soạn-giả lần biết bao công trình mới tìm ra sọan được tích nầy, bản-hội xem ra thực nhiều cảnh hay, lắm trò lạ, sự tích mới mẻ, rất vui, rất hay, rất lý thú, hiện đã nhiều bậc cao-minh duyệt lãm, đều cho là đích đáng, vậy vội vàng đem hiến lịệt-qui.

Tối chủ nhật :
ĐÔI CHỮ ĐỒNG-TÂM
Đại diễn lần thứ tư
Tối chủ nhật 26 Novembre 1922. Diễn một cách riêng khác hẳn mọi ngày không có pha chèo và tuồng.
Thu cả tiền

Tối thứ hai :
CHỮ TRINH ĐÁNG
GIÁ NGHÌN VÀNG
Năng Bá-ngọc-Xương trong tích nầy thực đã làm gương cho những kẻ lấy quạt quạt mồ, lấy vỏ thảo sáng và những kẻ sớm đưa Tống-Ngọc tối tìm Trường-Khanh.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 22 đến thứ ba 28 Novembre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH
Ở DƯỚI BỂ
Phim cảnh rất đẹp và rất hay

BI-KỊCH TẠI EAUX-MORTES
Đại bi-hề kịch chia làm 6 đoạn
Bỏi thứ 1, 2, 3 và 4

Nghỉ

BỔI THỨ NĂM TỊCH :
BI-KỊCH TẠI EAUX-MORTES

« CON PHƯỢNG MÀI CON »
Bỏi thứ XI

SẮP CHỚP : Một phim ảnh đại-mỹ thuật Pháp nhan-đề là :
UN CŒUR MAGNIFIQUE
Bi-kịch chia làm hai thiên của soạn giả Severin-Mars

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

KÝ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin các ngài nào báo khi có việc gì viết thư đến bản-quán, thì cho biết cái số in ở tờ giấy gói báo, hoặc là gửi cho bản-quán cái giấy quảng cáo, để cho người làm có tìm kiếm. Kẻo các ngài thường hay kỷ tên, viết tắt, hoặc thân quá, không sao đọc được, thành ra nhiều khi bản-quán không biết ai mà trả lời.

華 PAO-VA 實

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八廿牌門舖瀧行內河京東

Chúng tôi có lời kính trình các qui-khách biết rằng chủ trương của chúng tôi là để chiêu khách, cho nên không những là bán giá thật rẻ, lại còn càng ngày càng thêm hàng lên cho đủ mọi thứ, không kể những đồ vàng bạc thường dùng, chúng tôi lại có buôn ở bên Hồng-kông và Shanghai những đồ trân châu, hổ phách, ngọc thạch, nói tóm lại là đồ các thứ thứ thức rất qui, lối cổ, lối kim mà ngày nay ở cõi Viễn-Đông dùng quen. Chúng tôi lại có bán cả mọi thứ đồ sứ Giang-tây như là lọ, bát, tứ bình bằng sứ, vân vân.

Cũng kỳ tàu vừa rồi, bản-hiệu lại mới thỉnh thêm được giầm ba tay thợ khéo ở bên Tàu sang, nào là thợ kim-hoàn, nào là thợ chữa các thứ đồng-hồ. — Xin các qui-khách chiếu-cố cho thời chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm. Các ngài đến xem, chúng tôi cũng xin nghênh tiếp một cách rất lịch-sự.

PAO-VA
2022 *Bijoutier, nº 28, Rue des Paniers, Hanoi,*

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Việc Nam-kỳ

SAIGON

Lễ Đình-chiến. — Lễ Đình-chiến năm nay Nhà-nước có bày ra nhiều cuộc vui chơi, nên người ở Lục tỉnh lên đông lắm. Khách-sạn đều chật ních.

Đến bữa thứ sáu 10 Novembre đúng 8 giờ rưỡi thì có cộ-đèn, có nhạc binh giúp sức. Tuy là cộ đèn không có chi lạ cả, nhưng mà người ta đi theo coi cũng đông.

Qua ngày thứ bảy thì sáng 7 giờ rưỡi, có bắn súng đại bác, kế đó diễn binh tại đường Boulevard Norodom. Chẳng cần nói ra/chư tôn cũng dư biết rằng người đi xem đứng dài theo đường Norodom chật như nêm. Cuộc diễn binh năm nay lớn hơn mọi năm, vì có thêm súng 75, có thêm xe tank. Trong cuộc diễn binh nầy có một điều rất vui vẻ cho người An-nam ta là trước hết quan lãnh binh cỡi ngựa lại trước khán quan đàng mà đưa gươm chào quan Nguyên-soái, lúc ấy, nhạc trỗi bản Marseillaise, rồi đó ngài cỡi ngựa chạy dài theo đường Norodom. Cách một chập ngài trở lại thì ngài gắn mề-đay cho các quan võ. Trong một hàng võ tướng đứng chờ gắn mề-đay thiên hạ đều lấy làm lạ, lại thấy có một người đàn bà An-nam nữa là vì không biết người nầy có công trận chi mà lại được ban thưởng mề-đay. Vốn người đàn bà nầy có con tử trận, nên nhà-nước nhớ công lao người con mà thưởng cho người mẹ một chiến công bài. Nếu ai bữa đó có ngó thấy đều vui lòng thỏa dạ, là quan lãnh binh khi kêu tên rồi thì ngài cũng lấy cây gươm mà dá hai bên vai người đàn bà ấy hai cái, ngài lại gắn mề-đay, rồi ngài cũng làm theo phép mà hôn hai cái.

Xét rao nhiên đủ thấy nhà nước Langsa không hề quên ơn những kẻ nào có công trận.

Hết diễn binh thì tới cuộc chơi liệng trái lăn.

Đến 11 giờ thì chuông nhà thờ, tu-hít, óc, thổi vang trời, lại thêm pháo đốt đỏ đất. Giờ ấy là giờ kỷ-niệm quân A-lơ-măng xin với nhà nước Đại-pháp đình chiến, nên đến giờ đó thì ai nấy đều tỏ vẻ vui mừng cả.

4 giờ chiều các vị chiến-sĩ tựu tại một hình rồi kéo nhau đi dọc theo đường Catinat đi lên tới chiến-sĩ trận vong đài. Mấy vị ấy phần nhiều đều có đeo mề-đay và lại cũng có kẻ có tật. Họ đi tới đâu thì có các bà Đầm ở trên lầu liệng bông xuống.

6 giờ tối thì thắp đèn sáng quắc. Đèn điện chạy dài theo đường Charner và đường Bonnard đều thắp sáng, còn dinh quan Đốc-lý, nhà hát tây, còn các hàng buôn ở đường Catinat cũng đều có đặt đèn ở đằng trước hàng mà thắp. Thiên-hạ đi xem hội Huê-đăng, thật là đông nức, đàn bà con nít không thế nào chen cho lọt.

9 giờ đốt pháo bông ở dưới cầu tàu Canh-tôn lấp xe ngựa lớp người ta từ dưới đầu đường Charner dưới mé sông, lên cho đến Xã-tây đốt nhiều cây pháo tốt lắm, như là cây pháo có tên linh Sơn-đa cầm nhánh bông.

10 giờ tại Xã-tây có nhảy-đầm phần nhiều là người Langsa đến đó uống rượu nhảy-đầm chơi, còn An-nam mình có rải rác năm ba người.

Ngày 12 Novembre, thì đến 8 giờ chiều, mới có cuộc khiêu vũ cho các trẻ Lang-sa tại hội Philharmonique, còn một buổi sớm mai chẳng chi lạ hơn là nam-thanh nữ-tú rập riều. Đến 6 giờ có cộ bông tại đường Norodom. Trong các thứ xe cộ chưng bông đó thì duy có một con vịt lớn kết bằng bông huệ, kết trên một cái xe hơi. Khách-trú có dựng cộ như mọi lần, có rồng nhan có múa lân Xã-tri (Chetty) có dựng cộ ông Phật và con bò bằng bạc. Bọn Hạch và bà Lai thì có kèn trống và một chiếc ghe. Còn An-nam ta có bày ra nhiều thứ cũng khéo, nhưng chưa biết ai được thưởng, ai không, xin để hôm nào sẽ đăng nốt.

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONEAUD FRÈRES

ở Hanoi-Haiphong,

và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2051

Có bán hàng tại Hội-chợ

Kính trình các quí khách biết cho bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên môn về nghề đóng đồ gỗ : gỗ lim, gỗ g.. lát hoa, và gỗ hồng sắc, rất tốt, rất bền, rất đẹp, kiểu mẫu mới hay là cũ cũng vậy cả ra rất thanh nhã dễ coi lắm. Bản hiệu chế đủ tất cả các kiểu mẫu, kiểu mẫu lối Tây, lối Annam, lối Tầu, lối Nhật bản và lối Hoa-lan, các đồ dùng ... buồng ăn, buồng ngủ, buồng tiếp khách, buồng giấy, ghế ngựa, khung tranh sơn ... sập hộp sơn son thiếp, sập chân quỳ da có và đóng ... theo đương để bán nữa.

Nhân năm nay nhà nước có mở cuộc Hội chợ tại Hanoi thì bản-hiệu có cũng tim thợ ... đóng để bán tại cuộc Hội chợ. Đến mùng ... tháng chạp tây này thì cuộc Hội chợ mở cửa thì mời các quý khách lại mà mua dùm cho bản-hiệu.

Bản-hiệu in catalogue gần xong lần này bản hiệu lại chế thêm một ít kiểu mẫu mới đã cho in cả vào một quyển catalogue có nhẽ đến ngày mở cửa cuộc Hội-chợ thì xong. Các quý khách muốn dùng c. a. logue để xem xin cứ viết thơ về cho bản hiệu và đính theo cả timbre poste hay là tiền mọt thể để bản hiệu lấy tiền lo ... gửi đi giá mỗi quyển catalogue 0 p. 20.

LƯU-BÁ-VI dit VĨNH-XƯƠNG

Téléphone N° 218

2081 35, Rue Feïlonneau, Hanoi

Nhà Bán-đồ « TÂM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 64

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để *chữa a-phiện*

SOLUTION R. HOLBÉ

2 $ 50 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ sức; kém ăn-ngủ, mỏi mệt không muốn làm việc gì: dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bản-hiệu hay bán :

Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là **914**, *trị bệnh Giang-mai*

Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL *đặc-cả, rất mát.* Thuốc ... *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS

thuốc uống — 2 $ 60 lọ 30 viên

thuốc thụt — 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : uống thuốc sachets antiseptiques và thụt thuốc blennorricide của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1 $ 60 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như : Kinh nguyệt không điều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau lưng, gió con, uống thuốc này đỡi màu sắc lấy lại màu tốt trong mình đã hao kém.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*

Bán cuộn và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÊRÊ »

0 $ 90 một chai 1/4 littre

Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn littre. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

NAM-HƯNG-THÀNH

18, Rue des Caisses, 18

(Phố Hàng-Hòm)

HANOI

Kính trình các quý-khách biết cho rằng: Bản-hiệu xưa nay vẫn chuyên nghề làm sơn vẽ theo lối Nhật-bản, và lối Annam như là các thứ khay, hộp, tráp, quả, vân vân. Các thứ đồ nét như hoành-phi, câu đối, cuốn thư cùng các thứ tranh cảnh bằng sơn vẽ vào kính hay là vào vải và các thứ ghế bàn uốn bằng song làm đúng kiểu chắc chắn, cẩn-thận sơn bền mùi trông rất nhã.

Bản-hiệu bán buôn và bán lẻ; Lại có bán đủ các thứ hàng Saigon hạng tốt, hạ giá hơn các nơi.

Các quý-khách ở xa muốn mua, gửi giấy về bản-hiệu xin tính giá phải chăng và gửi hàng theo cách lĩnh hóa giao ngân. (Contre remboursement).

Xin các quý-khách chiếu cố.

2087

Hàng mới - Giá cực rẻ!

Bản-hiệu vừa nhận được nhiều thứ satin, faille, cachemire, kim-ngân-đoạn, dạ Mông-tự cùng nhiều thứ vóc nhiễu thật tốt mà bán giá cực rẻ để chiều hàng. Vậy ngài nào muốn dùng thứ gì xin mời lại mua ngay kẻo hết hàng đẹp.

Các thứ laine may complets và pardessus, imperméable soie để may áo đi mưa, có nhiều mùi rất nhã, xin các ngài chiếu-cố cho.

Kính cáo

NAM-THỊNH, Tailleur

SOIERIES NOUVEAUTÉS

6, Rue des Cantonnais, Hanoi

PHAN-ĐỨC-THÀNH

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

GRANDS ARRIVAGES :

Soieries Chinoise, Française, Tonkinoise et diverses étoffes

GROS & DÉTAIL

MỚI ĐẾN : Đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng ngoài Bắc và các thứ vải, vân vân

Lại có may quần áo ta và quần áo tây đủ các lối

Bản-hiệu lại có bán vàng diệp Vĩnh-Thịnh-Long chính hiệu nữa.

Ancien Établissement TSANH-TSOI dit TRẦN-TÀI-MẬU, Fondé en 1892

茂 才 隨

TÉLÉPHONE N° 667 海 防 果 京

TSANH-HAP-TSAO Frères, Successeurs

N° 161, Quai Canton. — HAIPHONG

Chuyên nghề thầu khoán, làm cửa nhà và cầu cống

Bán đủ các thứ gỗ nguyên cây và gỗ sẻ các hạng gửi đi các nơi, có máy cưa (Scierie) làm thật nhanh và cẩn thận, và có đứng nhận bán xi-măng cho sở Cimenterie.

Làm đủ các hạng ống xây cống, dẫn thủy bằng xi-măng (buses en ciment).

Làm đủ các thứ chấn-song, tường-hoa, gạch-hoa đủ các mùi bằng xi-măng để lát nhà.

Làm đủ các thứ Sơn cửa nhà, Huile, Peinture, Verni, dầu Essence térébenthine, Colophane và Cire đóng chai.

Có be-cạn (bassin de radoub) cho thuê để chữa Tàu-thủy

Quý-khách ở xa cần dùng việc gì hay muốn mua thức gì, xin cứ viết thơ cho Bản-hiệu, hoặc chữ Tây, chữ Tàu chữ Annam, Bản-hiệu cũng xin trả lời ngay lập tức.

2092

MỚI XUẤT-BẢN LẦN THỨ HAI

SONG-PHƯỢNG KỲ DUYÊN

của NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch-thuật

Có sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều các bức tranh vẽ của hai nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Ninh và M. Trần Phềnh

Lại có mấy lời bình-phẩm của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ

Giá bán . . . . 0 $ 80

Tiền cước gởi (mỗi quyển). **0 . 20**

Ngài nào muốn mua, cứ gởi thư và mandat cho NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *Trung-Bắc-Tân-Văn, Hanoi.*

Có gởi bán lẻ tại nhà báo Trung Bắc và các cửa hàng sách. Mua buôn nhiều có trừ hoa hồng. 3332

CAFÉ, RESTAURANT

HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

***Chính-quán** tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà-Thờ*

***Phụ-quán** có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.*

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các quí-khách Tây Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-tịch cũng được, và cũng một giá tiền.

Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2048

Số 8

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bộ này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra. Soạn theo lối đàn-từ, nay xin dịch thành văn xuôi để hiến các đọc-giả.)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC dịch thuật

Yên-quốc phu-nhân và *Mạnh* vương-phi đều nói :

—Sao hai chị dậy sớm thế? tôi chắc đêm qua không ngủ thì phải! mời hai chị ngồi!

Các nữ-tỳ pha trà uống. Bỗng thấy lá rèm lay động, có hai vị quận-chúa chạy vào, đều tươi cười hớn-hở.

Mạnh-lệ-quân cười mà nói rằng :

— Chỉ vì có cô-nương mà thành ra hôm nay ta dậy hơi trưa.

Yên-quốc phu-nhân cười mà bảo hai quận-chúa rằng :

— Các cháu nghe đó! thân-mẫu cháu không chịu nhận là mình lười, lại đổ lỗi cho ta.

Mạnh-lệ-quân nói :

— Chỉ vì đêm qua nói chuyện thâu canh, thành ra hôm nay dậy trưa.

Tô-ánh-tuyết cười mà bảo rằng :

— Bây giờ mới giờ thìn mà thôi, không phải dậy trưa đâu! Chỉ vì *Lưu* phu nhân muốn trêu ghẹo cô-nương, cho nên dặn em hôm nay dậy sớm, và dắt cả hai cháu vào đây để bày một trò đùa, không ngờ cô-nương và chị đây lại dậy sớm như thế.

Mạnh-lệ-quân cười mà hỏi *Lưu-yến-ngọc* rằng :

— Chị định đùa thế nào?

Lưu yến-ngọc nói :

— Không! tôi dám đùa gì đâu!

Phi-giao quận-chúa cười mà nói rằng :

— *Lưu* mẫu định mài mực rồi vẽ bô vào mặt cô-nương, nhưng cô-nương biết võ-nghệ, chỉ sợ khi cô-nương tỉnh dậy thì tất đánh cho một mẻ, vậy phải đem hai cháu đến để cứu đỡ.

Yên-quốc phu-nhân cười mà bảo rằng :

— May mà tôi tỉnh dậy, chứ nếu không thì hai toán địch-binh này, tôi đương sao nổi!

Mạnh-lệ quân cả cười mà rằng :

— Chỉ sợ cô-nương giở võ-nghệ ra thì dẫu chúng ta đây cũng không địch nổi, huống-chi là hai con.

Phi-giao quận-chúa nói :

— Nhưng cô-nương trông thấy chúng con thì tất cũng không nỡ đánh đau vậy.

Yên-quốc phu-nhân cười mà bảo rằng :

— Nếu vậy thì hai cháu hiếu lòng ta lắm!

Khi điểm-trang xong, cùng ăn bánh điểm-tâm, rồi sang *Vũ-thái-cung* thăm bà Thái-vương-phi. Thái vương phi tủm-tỉm cười mà hỏi *Phi-giao* quận-chúa rằng :

— Cuốn tranh « Bách-mỹ » của cháu vẽ để đâu, sao không đem ra cho cô-nương xem.

Phi-giao quận-chúa nói :

— Cuốn vẽ của cháu không được đẹp cho lắm.

Lưu-yến-ngọc cười mà nói đùa rằng :

— Cô-nương chỉ hiểu phép đấu gươm múa giáo, chứ có biết xem tranh vẽ đâu!

Yên-quốc phu nhân cười mà đáp rằng :

— Ai lại có con mắt tinh-đời như chị, kén chồng chọn ngay được một vị vương-tước. Sau này tôi sẽ vì chị treo một cái chiêu-bài để đi xem tướng giúp thiên-hạ.

Lưu-yến-ngọc nói :

— Sao chị lại nói như thế!

Thái-vương phi nói :

— Không hề chi! những việc về trước, ta đây thường ôn chuyện lại cho đàn cháu nghe.

Nói xong, truyền nữ-tỳ đi lấy cuốn tranh « Bách-mỹ » để *Yên-quốc* phu-nhân xem. Bỗng thấy các vị công-tử ở ngoài kéo vào, người thì chào tổ-mẫu, kẻ thì chào cô-nương. Thái-vương-phi gọi đến đứng xung quanh, khác nào như cây quỳnh cành dao bày ở bên cạnh.

Yên quốc phu-nhân khen ngợi mà rằng :

— Phúc-đức quá! Trúc mai sum-họp một nhà, vui-vẻ biết là dường nào!

Thái-vương-phi thở dài rồi than rằng :

— Tuy vậy mà ta vẫn kém vui, vì ta nhớ con gái (trỏ *Trưởng hoa* hoàng hậu) ta lắm. Mẹ con xa-cách bao ngày nghĩ đến, còn khuây-khỏa đi được, chứ đêm nằm thì lại luống những mơ-màng trong giấc chiêm-bao. Đủ biết rằng cái phú-quí hoàng-gia, vẫn không bằng cái vui sum-họp vậy.

Yên-quốc phu-nhân cũng thở dài mà than rằng :

— Con đây cũng buồn về cỗi ấy! Có một mụn con gái, được lập làm thái-tử nguyên-phi, nhưng hãy còn ngây dại, chỉ sợ một sớm thái-tử lên ngôi đại bảo thì ba nghìn cung-tần mỹ-nữ, lòng thiên-tử lại thêm say-đắm, cái tình ân-yếm, vị-tất đã được đằm-thắm như xưa.

Mạnh-lệ-quân cười mà đáp rằng :

— Chị khéo lo xa quá, khi nào...

Nói chưa dứt lời thì nữ-tỳ đem cuốn tranh « Bách mỹ » đến, ngoài có bọc một cái bao gấm. *Yên-quốc* phu-nhân mở xem cả một lượt, rồi khen rằng :

— Đậm đà nét bút càng nhìn càng tươi, cháu vẽ có khi lại sắc-sảo hơn thân-mẫu mấy phần đó!

Trưởng công tử là *Triệu-câu* chạy đến gần xem, rồi nói :

— Em không nên vẽ *Vũ Tắc-thiên* làm chi! *Vũ-tắc-thiên* là một người dâm-đãng. Và lại là tội-nhân đời nhà *Đường*.

Phi-giao quận-chúa nói :

— Sao thân-huynh lại nói như thế. Em thiết nghĩ nhà *Đường* nếu không nhờ có bà *Vũ Tắc-thiên* chuyên quyền độc đoán, cứ hèn mạt như vua *Cao-tôn* và *Trung-tôn* cả thì giang-sơn chia xé đã lâu rồi. Bà *Vũ Tắc-thiên* tiếm vị lên làm vua, dẫu có đa-sát thật, nhưng biết cách dùng người, tùy tài khiến việc, đáng là một bậc minh-chủ đời bấy giờ, các vua nhà *Đường* về sau này phỏng có ai sánh kịp hay không? Và trong khoảng 20 năm trời ấy, nếu cứ để cho *Trung-tôn* làm vua thì con *Vi-hậu* kia đã lộng quyền như *Giả-hậu* thuở xưa vậy. Bà *Vũ Tắc-thiên* thật là « Thiên-cổ kỳ-nhân », chứ không nên bảo là « Hôn-quân dâm-hậu ». Em có một bài thơ vịnh *Vũ Tắc-thiên*, nay xin viết để tổ-mẫu cùng cô-nương và ba vị thân-mẫu đây cùng xem.

Phi-loan quận-chúa cười mà bảo rằng :

— Tờ thảo bài thơ của em con để ở trang thứ ba trong cuốn tranh vẽ.

Nói xong, liền rút ra đưa cho mọi người xem. Thơ rằng :

« Nữ-chủ ngự đương-dương,
« Ủy danh nức bốn phương.
« Hồ hàn chịu khể-thủ,
« Cao ly phải đầu hàng.
« Trong tay cầm quyền-chính,
« Ai kẻ dám khinh thường.
« Nghiêm-phòng việc nội-sủng,
« Sai khiến bọn Trương-lang.
« Pháp-luật quên tình-di,
« Quan-chức chọn trung-lương.
« Tri hiền khen quốc-lão,
« Đọc hịch tiếc Tân-vương.
« Đức tốt không tì-vết,
« Tài cao đủ chế cường.
« Ấn vàng giữ trọn vẹn,
« Nghìn năm một nữ-hoàng. »

(Còn nữa)